

שופטים - כי תצא - כי תבוא

שפת אמת:

שופטים ושוטרים ת"ל כו'. שופטים הוא הסכמת הדעת והרצון. ושוטרים הוא תיקון המעשה. כי השוטר ה' לגמור המעשה ע"פ דעת השופט. ודבר זה צריך להיות בכל מצוה כמ"ש חז"ל יקבל עול מ"ש תחילה אח"כ עול מצות. זה שייך בכל מצוה. שקודם הקיום בפועל צריך לקבל עליו עמ"ש להסכמת הדעת. כמ"ש בזוה"ק כהר. דאם לא קביל עליו האי עול לא עביד מידי ע"ש. ואח"כ הקיום בפועל. וזה בכל שעריך שא"א להיות פתיחת שערי הלב רק באמצעות הרצון והמעשה בפועל ג"כ כבי בחי הנ"ל. ועיקר ב' הבחי' הם ענין השבת וימי המעשה. שהשבת היא בחי' הדעת והרצון. ובחול במעשה. כי כן ה' רצון הבורא ית' כי ששת ימים עשה כו'. ובשבת השביתה. כביכול השבת בבחי' המחשבה ורצון כלבד. וז"ש מה גדלו מעשיך כו' מאוד עמקו מחשבותיך. כלומר ע"י התכוננות כח הבורא ית' במעשה בראשית. נלמד מכ"ש מה מאוד עמקו מחשבותיו כי לעולם המחשבה עמוקה מהמעשה. והתכוננות ימי המעשה בבחי' גדלו מעשיך. ובשבת בבחי' עמקו מחשבותיך:

נתיבות שלום:

אינו לרצון ה'. יש הבטה של מצוה ויש ראייה של איסור, וישנם ראיות המותרות, וצריך לדון בכל הבטה לאיזה סוג שייכת היא. וכמ"כ בשמיעה, יש שמיעה של מצוה בדברי תורה וכדו', ויש שמיעה של איסור, וישנה שמיעה של היתר, וצריך תמיד להתבונן במה ששומע, האם מקיים בזה מצוה או עובר עבירה ח"ו. וכמ"כ ישנו בחוטם, שיש החלק האסור כמ"ד בספה"ק חרדים לא תנאף נוטריקון לא תהנה אף, ויש הנאת ריח של מצוה כמו ברכת הבשמים במוצש"ק. וכן בפה, יש אכילה של מצוה, ויש אכילה של איסור, וישנם אכילות היתר, וכן בדיבורים שמוציא מפיו, ישנם דבורי מצוה דבורי איסור ודבורי היתר.

עוד יש ענין שערים בעולם שנה ונפש, דמשמעות שער שדרכו הכניסה לבית. ועד"ז יש בעולם כמ"ד (בראשית כת) אין זה כי אם בית א' וזה שער השמים, שמקום המקדש הוא שער לעלות השמים. וכן ישנו בשנה שער קודם הכניסה לשנה חדשה והוא חודש אלול, וכמאמר הרה"ק ר' יחיאל ממוש ז"ל (תורת אבות עניני חדש אלול), כי הלכה פסוקה מהס"ק מלכו"ב זי"ע שאלול איז דער אנהייב יאהר. היינו שלא כפי הנראה בפשטות שתודש אלול הוא החודש האחרון בשנה והרי הוא סוף השנה, אלא חודש אלול הוא התחלת השנה

שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך אשר ה' אלקיך נותן לך. צ"ב אומרו תתן לך בכל שעריך בלשון יחיד, שהרי מצות מינוי הדיינים היא מצוה המוטלת על הרבים. ואיתא ע"ז מהגה"ק רבי חיים ויטל ז"ל (מובא בנחל קדומים על פסוק זה), וכן כתב בשל"ה הק' ובעוד ספה"ק, דיש לאדם כמה שערים, שער הראות שער השמע שער הריח שער הדיבור ושער המישוש, וצריך שיעשה אדם בעצמו דייך על כל עניניו ויפקח עיניו, וזה שנא' תתן לך לשון יחיד, שמדבר לכל אדם מישראל, שיגדור גדר בכל שעריו וכו'. וכדאיתא בספה"ק שיש באדם ז' שערי דגולגלתא, תרי עיינין תרי אודנין שני נקבי החוטם והפה. וע"ז אמרה תורה שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך, שיהודי ירים את כל שערי האברים הללו בלתי לה' לבדו, ע"י שופטים ושוטרים תתן לך, שלכל אלו השערים צריך יהודי למנות על עצמו שופטים ושוטרים. כל הבטה שיהודי מביט בעיניו צריך לדון ולהתבונן מה רצון ה' שיראה ומה

והתקופות שעובר בחייו. אם בימי הבחורות, שבתקופה זו אדם גודל ופורח, ואם מעמיד אותה כראוי ומקריבה להשי"ת אז כל החיים נכונים במדרגה אחרת. וכן תקופת העליה, שהיא התקופה העיקרית בחיי האדם, ואותה במיוחד צריך להרים ולהקריב להשי"ת. ועד"ו בתקופת העמידה, שצריך לחפש את הדרך איך להתרומם ולהתקרב להקב"ה. וכן בתקופת הירידה, כאשר כוחות האדם הולכים ונחלשים, עליו להקריב להשי"ת את מה שיכול לתת. כל תקופה היא בבחי' שער שעל יהודי למסור ולהקריב להשי"ת. ובמיוחד צריך לשופטים ושוטרים בכל שעריך, במעברים מתקופה לתקופה שהם שערי התקופה, שבכל אחד מהם צריך לשופטים ושוטרים, ובכלל מאה"כ (תהלים לב) על זאת יתפלל כל חסיד אל"ך לעת מצוא, היינו עת היציאה מתקופה לתקופה, שצריך הרבה להתפלל שיעבור זאת כראוי, ובכל מעבר תהיה עליה רוחנית.

החדשה, והוא השער שכל השנה החדשה תלויה בו, שלפי מדת ההכנה בחדש אלול נקבעת כל השנה. וכמ"כ לפני ר"ח יש יו"כ קטן בערב ר"ח, שהוא שער החודש, וכן השער של ש"ק הוא בערב ש"ק. והשער של כל יום הוא בהשכמת הבוקר, וכל המחבר בריש השו"ע, יתגבר כארי לקום בבוקר לעבודת בוראו, שזהו שער היום שצריך אז להתגבר כארי, שאם הוא קם בבוקר כארי אזי כל היום הוא כארי. ועד"ו יש בנפש, כמו שנתבאר למעלה שכל מהות האדם מורכבת משערים. וכל חיי האדם תלויים בשערים, אם מתרומם כראוי בחודש אלול אז כל השנה נבנית במדרגה אחרת, וכן בכל השערים.

ועוד מרומז בכל שעריך, דהנה בחיי האדם ישנם תקופות שונות, יש את ימי הבחורות, ולאחריהם תקופת העליה תקופת העמידה ותקופת הירידה וכו', ויהודי צריך להתרומם להשי"ת בכל הזמנים

הרב זווין:

„כי תצא למלחמה על אויבך ונתנו וגו' ושבת שביעי. וברשי׳: „במלחמת הרשות הכתוב מדבר“.

נצחית היא התורה, ואף המלחמה האמורה בתורה היא נצחית. ואמר צדיק אחד: התורה נדרשת, כידוע, בפשט וברמז, אבל יש שהפשט הופך להיות רמז, והרמז — פשט. בזמן שישראל ישבו בארץ ישראל ומלכות ישראל היתה קיימת, היה הפשט של „כי תצא למלחמה“ — מלחמה ממש, כפשוטה, אלא שבתורת רמז ידעו, כי יש גם מלחמה פנימית בכל אחד ואחד, מלחמת היצרים, וכמו שאמרו: „לעולם ירגזו אדם יצר טוב על יצר הרע“, ופירש רש"י: „יעשה עמו מלחמה“, וכמו שכתוב: „אשר לקחתי מיד האמורי בחכרי ובקשתי“, ובתרגום: „בצלתי וכבעותי“. וכשחרב המקדש, ופנני חטאינו גלינו מארצנו ונתרחקנו מעל ארמתנו, ואיש אינו נלחם בנו ואנו איננו נלחמים באחרים, ואומות העולם אמנם מציקים לנו ומריעים לנו, אבל אינם נלחמים, הפך הרמז לפשט: כי תצא למלחמת היצר ונתנו ד' אלקיך בידך, כמו שאמרו:

„ואלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו ליצר הרע“, אלא שבתורת רמז ידעו שיש כפסוק זה ענין של מלחמה ממש, כפשוטה, בשעה שהיינו בארצנו. והנה בימינו אנו שוב חוזר הפשט למקומו, שוב יש מציאות של מלחמה בארצנו, והוכחנו „כי תצא למלחמה... ונתנו ד' אלהיך בידך“, אבל בתורת רמז עלינו לדעת שיש גם מלחמת היצר, ואף על מלחמת זו הוכחנו „ונתנו ד' אלהיך בידך“.

וכשם שבמלחמה כפשוטה יש מלחמת חובה ומלחמת רשות, כן גם במלחמת המוסרית, יש מלחמה נגד יצר הרע הגמור, המשיא את האדם לעבדות גמורות ולאיסורים חמורים. לאלה אין תקון אלא זה של „ובערת הרע מקרבך“, והרשעה כולה כעשן הכלה. צריך לבער ולעקור מן הלכ לגמרי את הטומאה. אבל יש גם מלחמת הרשות, והם הדברים המותרים, שיש הכרח לתקן אף אותם ולשפרם על ידי זהירות משמץ של פסלנות בכל דבר.

אתכם, שם כתיב והרעותם בתצוצרות ונושעתם מאויביכם וכאן כתיב ונתנו ה"א בידך.

וי"ל בזה דלשון כי תצא למלחמה על אויבך, היינו שהנך יוצא למלחמת תנופה על האויב, והיינו שהאויב כלל לא בא להלחם בך, אלא אתה הפותח ויוצא למלחמה להכריע האויב. ואילו ענין וכי תבואו למלחמה בארצכם על הצר הצורך אתכם, מלחמה זו ענינה מלחמת הגנה, שהמלחמה כבר נכנסה ובאה בארצכם, והאויב הצר הצורך אתכם בא להתקיף ואתה רק מתגונן כנגדו. והחילוק ביניהם הוא, שאם

ותיבות שלום:

כי תצא למלחמה על אויבך ונתנו ה"א בידך ושבת שביעי. ובפר' בהעלותך (במדבר י) כתיב, וכי תבואו למלחמה בארצכם על הצר הצורך אתכם והרעותם בתצוצרות ונוכרתם לפני ה"א ונושעתם מאויביכם. וראוי לבאר חילוק הלשונות, ראשית, הלשון כי תצא שנוכר כאן ולא נזכר בפר' בהעלותך, ומה המשמעות של יציאה, היל"ל כי תלחם. וכן מה שכאן כתוב על אויבך ושם כתיב על הצר הצורך

אתה יוצא למלחמה במלחמת תנופה או ונתנו ה' אלקיך בידך, היינו שתכריע ותכבוש את האויב וימסר לגמרי בידך, משא"כ כי תבאו מלחמה בארצכם על הצר הצורך אתכם, כאשר המלחמה נגד הצר הצורך היא מלחמת הגנה בארצכם, או כתיב והרעותם בחצוצרות ונושעתם מאויביכם, שאין ההבטחה שהאויב ימסר לגמרי בידך, אלא רק ונושעתם מאויביכם שאתם תנצלו מידו.

ויש לבאר בעוד אופן ענין כי תצא וכי תבואו, ע"פ מאמר מרן הס"ק מלכוביץ' זי"ע עה"פ כי תצא למלחמה, שמיד כאשר יהודי נולד ויוצא לאריר העולם עליו לדעת שתפקידו הוא למלחמה על אויביו, שתכלית ירידתו לעולם היא בכדי להילחם ביצה"ר האויב בנפש. וכאשר יהודי חושב שהרי כבר כ"כ הרבה פעמים נלחם עם היצה"ר וכבש אותו ומה זה ששוב מתגבר עליו, צריך לדעת כי טעות היא בידו, כי יהודי ירד לעולם בכדי להילחם וזהו יעודו ותפקידו בעוה"ז, ולכן אף אם כבר ניצח את היצה"ר בותנים לו שוב יצה"ר יותר קשה ויותר קשה כדי שילחם תמיד, שזה יעודו העיקרי בעולמו.

וביאור הענין ע"ד העבודה הוא כמו שמביא רש"י שבמלחמת הרשות הכתוב מדבר, היינו שכאן איירי במי שנלחם על עניני רשות, שיוצא למלחמה על אויביו לעקור את שורש הרע הנמצא באדם, ולקדש עצמו במותר לו. אדם זה אינו מניח ליצה"ר שום דריסת רגל אצלו כלל, ומלחמתו היא בעניני היתר לעקור את הרע, ולכן לא כתיב כאן רק על אויביו ולא על הצר הצורך אתכם, וע"כ ונתנו ה' אלקיך בידך, כי אין ליצה"ר שום שליטה אצלו. אך כי תבואו מלחמה בארצכם, איירי ביצה"ר הבא להסיתו בעניני איסור, והמלחמה היא בארצכם, פי' שבעניני היתר כבר כבש אותו היצה"ר, וכבר יש לו דריסת רגל בארצכם, ועתה הוא הצר הצורך אתכם שזומם להפילו גם בעניני איסור, ולכך א"א שיהיה ונתנו ה' אלקיך בידך, כי ליצה"ר יש כבר דריסת רגל אצלו, שכבר השתלט עליו בעניני היתר, וההבטחה היא רק והרעותם בחצוצרות ונושעתם מאויביכם, שבכל מצב שהוא כאשר יהודי צועק עוזר לו השי"ת.

אור"ח:

ואמר והיה פי תבוא
שאין ראוי לאדם לשמח אלא כשיבוא לארץ
העליונה על דרך אומרו (משלי ל"א) ותשחק
ליום אחרון, פי שמחת עוה"ז אינה אלא הכל
ורעות רוח, וחסר ופרש על איזה ארץ מדבר
ואמר אשר ה' אלהיו נתן לה נחלה פי לזו
יקרא נחלת עולם, ודקדק לומר נתן לה, פי
בערך מה ששונה עולם העליון כל מה שישגל
אדם בערו לא יגיע לחלק מאלף אלפים
משויו, ולזה אמר נתן לה בתורת מתנה, ולצד
שצריך האדם לטרח בעולם הזה לקיים תורה
ומצוות לז"א וירשתה, ואמר וישבת בה על
דרך אומרו (ברכות ל"ה) צדיקים יושבים
ועטרותיהם בראשיהם, ואמרו ולקחת גוג' על
דרך אומרו בס' הוהר (ח"כ ג"ט) פי כל אשר
יעשה האדם מהמצוות ומעשים טובים בעודו
חי מתקבץ על יד עד יום נסיעתו ובהם
מקבל פני המלך בדרך אומרו (ישעי' ג"ח) והלך
לפניו צדקה, והוא אומר ולקחת מראשית כל
פרי וגו' פרוש לא יקח בידו להקביל פני ה'
אלא מדברים המבחרים שעשה בעולם הזה:

והיה כיתבוא אלי הארץ אשר יהיה אליה נתן לה נחלה וירשתה
וירשת בה: ולקחת מראשית כל פרי האדמה אשר תביא מארצך
אשר יהיה אליה נתן לה ושמת בטנא והלכת אל המקום אשר
יבחר יהוה אלהיך לשכן שמו שם: וקאת אלי תכהן אשר יהיה בקימים
ההם ואמרת אליו הגדתי היום ליהוה אלהיך כי באתי אלי הארץ
אשר נשבע יהוה לאבותינו לתת לנו: ולקח הכהן הטנא מידך והניחו
לפני מזבח יהוה אלהיך: וענית ואמרת לפני יהוה אלהיך ארמל
אבד אבי ונרד מצרומה ויגר שם במתי מעט והיישם לגוי גדול
עצום ורב: וירעו אתנו המצרים ויעונו ונתנו עלינו עבודה קשה:
ויצילק אלי יהוה אלהי אבותינו וישמע יהוה את קולנו ויגרא את
ענינו ואת צעמלנו ואת לחצנו: ויוצאנו יהוה ממצרים ביד חזקה
וביורע נטויה ובמרא גדל ובאמות ובמפתים: ויבאנו אל המקום
הזה בניתן לנו את הארץ הזאת ארץ ובהת חלב ודבש: ועמה הגה
הבאתי את ראשית פרי האדמה אשר נתת לי יהוה והנחילו לפני
יהוה אלהיך והשתחית לפני יהוה אלהיך: ושמת בכל הטוב
אשר נתת לנו יהוה אלהיך וילביתך אתה ושלך והגר אשר
י

ואומר וקאת אל הפתח. על דרך אומרם
ז"ל (תגיגה י"ב.) פי מיכאל עומד לכהן
לפני ה' להקריב הנפשות לפני אלהי עולם.

ואומר ופניו ואמרת וגו'. פרוש לפי
שכל אשר יעשה האדם מהטובות
כעוה"ז אין די לרצות מלך עליון, צא ולמד
ממה שאמר ב"ל (ערוכין י"ז.) אם יבוא
במשפט עם אברהם יצחק ויעקב אינן יכולין
לעמד לפניו כי מה יצדק אגוש, וכתוב (איוב
ד.) אם מעשהו יטהר גבר, לזה אמרה תורה
שימן תשובה לה' והתנצלות על אשר לא
עשה רצונו. תבדוק במצטרף, והוא אומר
וענית ואמרת לפני ה', ארמי אבד אבי אנמי
זה יצה"ר שהוא רמאי גדול

שימצא בן תורה שאין שכט עני עליו אף על
פי כן יתנהג במדת עני כאומרם (אבות פ"ו) קף
היא דרפה של תורה וגו', ואת עצמנו על דרך
אומרם (ברכות י"ז.) אשרי מי שעמלו בתורה
וגו', ומה גם בדורות האחרונים שרב עמלה
להוציא לאור משפט א' והלכה אחת, ואת
לחצנו פי כל הנסקף לתורה רבו לוחציו ועני
כל אליו ישברו:

אבי שהיא הנשמה שכל
מועצותיו של השטן לאבד הנשמה
והנשמה נקראת אב כאומרם בזה פ'רשת לך
לך (ע"ו.) והוא הוא המונע האדם מעשות
חיובו בעבודת ה'.

ואומר וירעו אהנו המצרים וגו'. פרוש
שבאמצעות יסודות האדם גרמו גם
לנפש להרשיע כמותם, והוא אומר וירעו
אהנו פרוש עשו אותנו רעים כמותם כי המונע
כשיסריח ימשך אליו רצון הנפש, ואומר
ויענונו זה אפיסת כח הלוחם כנגד היצה"ר,
צא ולמד מפעשה רב עמך חסידא (קדושין
פ"א.) שלא היה בו כח להתעצם כנגד המחטיא
עד שקרא נורא בי עמך וכי, ואומר ויתנו
עלינו עבדה קשה פרוש שלא נהג היצר בדרך
זה בעתים מרחקים אלא תמיד בכל שעה
ובכל רגע מתגבר על האדם ולו יקרא עבודה
קשה, עוד נתפון על פי דבריהם ז"ל (שם ל'.)
שאמר בכל יום מתחדש היצר על האדם
בתגברת חדש וכנגד זה אמר עבדה קשה, כל
אלה הדברים יאמר עבד ישראל לפני הבורא
להתנצל על מנחה קטנה:

ואומר ונצעק אל ה' כאן רמז שצריך
האדם להתפלל לה' בכל יום
שיצילהו מצר הרע, והוא אומר ונצעק אל
ה' וגו', ואומר וישמע ה' את קלנו וגו' פרוש
הגם שה' הוא שברא יצר הרע לכהן האדם
בעבודת בוראו אף על פי כן בשצוועקים אליו
שומע קולם מטעם שראה את הרשום שהוא
ענינו ועמלנו ולחצנו, העני הוא אפיסת כח
הלוחם שאין כח בנו המספיק להלחם בו
לגרושו ממנו, העמל הוא שאנו צריכין לעמל
במלחמתו, הלחץ הוא הדחק שדוחק היצר את
האדם לחטא בעל פה, ולג' סבות שמע ה'
את קולנו, עוד ירצה ענינו זה העניית הנסקף
עם לומדי תורה כאומרם ז"ל (מדרש תהלים ה')
שאמרה תורה מפני מה בני עניים, והגם